

Javaslat a

„Rába – Győr ipari fejlődésének meghatározó pillére”

települési/tájegységi/ágazati

értéktárba történő felvételéhez

Készítette a Széchenyi István Egyetem
Deák Ferenc Állam- és Jogtudományi Kar Értéktár Műhelye (magánszemély tagjai):

Dr. Bóka Zsolt (címzetes mesteroktató, ügyvéd):..... (aláírás)

Bernieh Lina (joghallgató):..... (aláírás)

Kammerloher Vivien (joghallgató):..... (aláírás)

Tőke Domonkos (joghallgató):..... (aláírás)

Győr, 2025.04.17.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Dr. Bóka Zsolt, Bernieh Lina, Kammerloher Vivien, Tőke Domonkos

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Dr. Bóka Zsolt

Levelezési cím:

Telefonszám:

E-mail cím:

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: *A Rába – Győr ipari fejlődésének meghatározó pillére*

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:

- | | | |
|--|---|---|
| ☐ agrár- és élelmiszergazdaság | ☐ egészség és életmód | ☐ épített környezet |
| ☒ ipari és műszaki megoldások | ☐ kulturális örökség | ☐ sport |
| ☐ természeti környezet | ☐ turizmus és vendéglátás | |

a szakterületi besorolás indokolása: Az 1896-ban alapított Rába gyár (és jogelődje, a Magyar Waggon- és Gépgyár) idén ünnepli fennállásának 130. évfordulóját. E több mint egy évszázad alatt a vállalat folyamatosan meghatározó szerepet töltött be a magyar járműgyártás és gépipar fejlődésében. A cég tevékenysége korszakalkotó hazai műszaki innovációkhoz, kiemelkedő járműipari fejlesztésekhez (különösen a tehergépjármű- és futóműgyártás területén), valamint a magyar mérnöki tudás nemzetközi elismertségéhez járult hozzá. A Rába története elválaszthatatlan Magyarország és a régió ipartörténetétől. Az általa létrehozott és máig képviselt örökség vitathatatlanul kiemelkedő ipari, műszaki és technológiai jelentőséggel bír. A 130 éves jubileum méltó alkalmat ad arra, hogy ez a generációkon átívelő termelési kultúra és mérnöki csúcsteljesítmény – mint kiemelkedő nemzeti érték – hivatalosan is bekerüljön az értéktári rendszerbe.

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

- ☐ igen
amely nemzetiség:¹
- ☒ nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye:

A nemzeti érték fellelhetőségének helye Magyarország területén, Győr városában található, a Rába Járműipari Holding Nyrt. székhelyén és telephelyén (9027 Győr, Martin út 1.). A vállalat alapítása óta ezen a telephelyen működik, és innen irányítja járműipari gyártási, fejlesztési és mérnöki tevékenységét.

¹ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik:

- települési
- tájegységi
- ágazati

amely értéktár neve: Győri Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

Az alább felsorolt forrásokra támaszkodva, azokat felhasználva tudjuk, hogy a győri járműgyártás zászlóshajóját, a Magyar Waggon- és Gépgyár Rt.-t 1896. december 28-án alapították. Az azóta eltelt több mint egy évszázad során a Rába olyan ipari és műszaki örökséget hozott létre, amely nemcsak Győr városának fejlődését határozta meg, hanem a magyar járműipar egészének alakulására is tartós és meghatározó hatást gyakorolt.

A vállalat története a hazai iparosodás egyik mintapéldája. A kezdeti vasúti járműgyártás után már a 20. század elején megjelent a közúti járműgyártás, amely a nemzetközi technológiai együttműködések révén gyors fejlődésnek indult. Az Austro-Daimler és Praha licencek átvétele lehetővé tette, hogy a gyár a korszak élvonalába tartozó járműveket állítson elő, köztük a Rába Grand személygépkocsit, amely a magyar autógyártás egyik korai és jelentős eredménye volt.

A két világháború közötti időszakban a vállalat a modern ipari termelés irányába lépett tovább. A Krupp és Austro-Fiat licencek megszerzésével a gyártás technológiai színvonala jelentősen emelkedett, amelyet a dízelmotorok bevezetése tovább erősített. A II. világháború alatt a gyár technológiai csúcsteljesítménye a repülőgépgyártás és a Botond terepjáró tehergépkocsi volt, amely a kor egyik kiemelkedő műszaki megoldásának számított.

A háborús pusztításokat követően a Rába újjáépítése és fejlődése a magyar nehézipar egyik sikertörténetévé vált. Az 1960-as évek végén elindított Közúti Járműprogram és a nemzetközi licencek (különösen az MAN-technológia) átvétele révén a vállalat világszínvonalú motorokat és futóműveket fejlesztett. A Rába ezzel nemcsak a szocialista piacokon vált meghatározó szereplővé, hanem a nyugati exportpiacokon is versenyképes termékeket kínált. A Rába futóművek máig a vállalat egyik legismertebb és nemzetközileg is elismert termékei közé tartoznak.

A rendszerváltást követően a vállalat sikeres szerkezetváltáson ment keresztül, és Rába Járműipari Holding Nyrt. néven, korszerű vállalatirányítási struktúrában működik tovább. Napjainkban a globális járműipari beszállítói lánc részeként tevékenykedik, együttműködve a nemzetközi autóipar meghatározó szereplőivel. A vállalat jelenlegi működése is bizonyítja, hogy képes alkalmazkodni a folyamatosan változó gazdasági és technológiai környezethez.

A Rába története így egyszerre jelenti a múlt ipari hagyományainak megőrzését és a folyamatos megújulás képességét, amely a magyar mérnöki tudás egyik kiemelkedő példája.

7. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett: A Rába felvétele a Győri Értéktárba több szempontból is indokolt, mivel a vállalat jelentősége túlmutat egy ipari szereplő gazdasági működésén.

Mindenekelőtt a Rába Győr város történetének, identitásának és társadalmi fejlődésének meghatározó eleme. Az alapítástól napjainkig generációk számára biztosított megélhetést, szakmai fejlődést és társadalmi felemelkedést. A „rábás” életpálya fogalma a helyi közösségi emlékezet részévé vált, és hozzájárult egy sajátos ipari kultúra kialakulásához.

A vállalat emellett kiemelkedő műszaki és technológiai értéket képvisel, amely indokolja a nemzeti érték *Ipari és műszaki megoldások* kategóriába való besorolását. A több mint 130 éves működés során létrehozott innovációk – a korai járműfejlesztésektől a modern futómű- és motortechnológiákig – a magyar mérnöki teljesítmény nemzetközi szinten is elismert eredményei. Ez a tudásbázis alapozta meg azt a járműipari környezetet, amely később lehetővé tette Győr számára, hogy a modern autóipar egyik hazai központjává váljon.

Fontos hangsúlyozni, hogy a Rába nem kizárólag történeti érték: napjainkban is aktív, fejlődő ipari szereplő, amely a globális gazdaság részeként működik. Ez a folytonosság különösen értékessé teszi, hiszen egyszerre testesíti meg a hagyományt és az innovációt.

Mindezek alapján a Rába – mint a magyar ipari fejlődés, a mérnöki tudás és a helyi közösségi identitás kiemelkedő hordozója – nem csupán helyi, hanem országos jelentőségű értéknek tekinthető. Felvétele a Győri Értéktárba hozzájárul e kivételes ipari és kulturális örökség megőrzéséhez és szélesebb körű elismertetéséhez.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája:

<https://ipartortenet.hu/hu/ipartorteneti-emlekhelyek/magyar-waggon-es-gepgyar-rt/>
(2026.04.17.)

https://hu.wikipedia.org/wiki/R%C3%A1ba_J%C3%A1rm%C5%B1ipari_Holding
(2026.04.17.)

<https://moderngyor.com/2014/01/04/raba-csarnokok/> (2026.04.17.)

https://www.vg.hu/penz-es-tokepiac/2026/03/raba-magyar-jarmuipar-megallapodas-tatra-csg-defence#google_vignette (2026.04.17.)

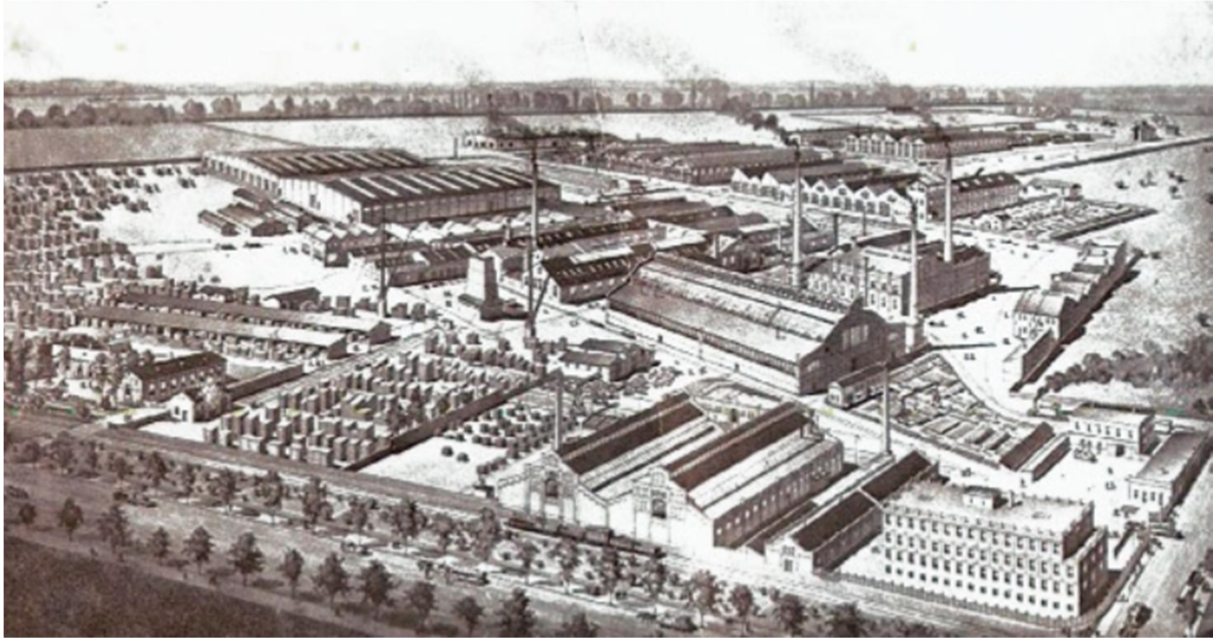
<https://www.kisalfold.hu/helyi-gazdasag/2026/01/vezetovaltas-lesz-a-gyori-rabanal>
(2026.04.17.)

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: <https://raba.hu>

III. MELLÉKLETEK

A korabeli képek másodközlések, a forrásuk a következő:

<https://magyarjarmu.hu/ipar/magyar-waggon-es-gepgyar-rt-gyor/#gkit-popup> (2026.04.17.)







**Ajánlás a Rába Járműipari Holding Nyrt. (korábban Győri Magyar Vagon- és Gépgyár Rt.)
értéktárba való felvételéhez**

Győr XX. századi történetének legjelentősebb gépipari vállalkozása a Magyar Vagon- és Gépgyár Részvénytársaság volt. A társaságot 1896. december 28-án osztrák vállalkozók alapították. Az immár 130 éves múltú visszatekintő vállalat eleinte vasúti tehervagonokat és tartálykocsikat gyártott. A gyár tulajdonosai hamar felismerték, hogy a cég eredményes működése érdekében a termékskálát szélesíteni kell. Az autógyártás ötlete az 1899-es igazgatósági ülésen vetődött fel elsőként. Az osztrák Spitz kocsikhoz szükséges alvázak készítése során a munkaszervezők és a munkások komoly szakmai tapasztalatot szereztek, így az első világháború kirobbanása előtt a Praha autók licencének megvétele révén megkezdődhetett a tehergépkocsik és a Rába Grand luxusautók gyártása. Az 1904-től működő Híd- és Vasszerkezeti Osztály a folyami hidakon túl daruskocsikat állított elő. A gyáregység nevéhez fűződik, többek között, az 1942-ben üzembe helyezett medvei Duna-híd kivitelezése.

Az első világháború utáni időszakban eleinte a vasúti járműgyártó részleg jóvátételi megrendeléseit, majd a tehergépkocsi és autóbuszgyártás tartotta életben a gyárat. A világgazdasági válság ugyan visszavetette a gyár fejlődését, ám a már korábban említett diverzifikált termelésnek köszönhetően Győrben sikerült túlélni a megrázkódtatást. Hazánk nyílt háborús készülésének időszakától, vagyis 1938-tól kezdve, egyre inkább hadianyagok gyártására rendezkedtek be Győrben. A Winkler Dezső mérnök által kifejlesztett Rába-Botond terepjáró és katonai szállítójármű gyártásába a Magyar Vagon- és Gépgyár is aktívan bekapcsolódott. A Skoda Művektől megszerzett T 21-es harckocsi licence alapján a kisalföldi megyeszékhelyen is gyártottak Turán harckocsikat. Győr akkoriban legjelentősebb nehézipari üzeme 1939/1940 fordulóján a nemzetközi figyelem középpontjába került: a hadiüzem Edénygyártó részlege a szovjetek ellen harcoló finn hadsereg megsegítése céljából rohamsisakot készített a katonáknak.

A második világháború alatt a győri gyár a német hadsereg ellátásába is bekapcsolódott. Az 1941. június 6-án aláírt német-magyar államközi egyezmény értelmében a Magyar Vagon- és Gépgyárnak a Messerschmitt Me 109-es vadászgépek sárkányszerkezetét kellett előállítania, s a Weisz Manfréd Művekben gyártott motorok beszerelése után a kész gépek kétharmad részét a Német Birodalmi Légügyi Minisztériumnak, egyharmad részét pedig a Magyar Királyi Honvéd Légierőknek kellett átadnia. Az eredeti tervek szerint az 1940-es évek egyik legjobb vadászgépéből a hecsepusztai repülőtérről 990-nek kellett volna felszállnia. A nyersanyaghiány és a szerszámgépek késői érkezése miatt Győrben 1944. június elsejéig 257 repülőgépet gyártottak. A sárkánygyártó munkaközösség megszervezésének köszönhetően hazánkban 1944. október közepéig hozzávetőlegesen 450 vadászgép készült el.

A második világháború után a gyár tulajdonosi szerkezetében is komoly változás állt elő: 1946. december elsejével a győri Magyar Vagon- és Gépgyár is állami kézbe került. Az 1950-es években a magyar és szovjet hadi megrendelések, valamint a vasúti járművek gyártása tartotta életben a vállalatot. Közúti járműgyártásra az 1960-as évek közepétől kerítették sort: a KGST komplex közúti járműgyártó programja keretében megkezdődött a tehergépkocsik gyártása. A MAN-Renault-Ferrostaal konzorcium által létesített dízelmotorgyártó üzemben évente 13 ezer darab 200 lóerős motort állítottak elő. A Rába Magyar Vagon- és Gépgyár gyártósorairól lefutó nyergesvontatók és tehergépkocsik a szocialista országokon kívül a harmadik világ országaiban is népszerűek voltak. A rendszerváltoztatást követő időszakban a gyár fokozatosan elveszítette kizárólagosságát, az itt

előállított tehergépkocsi és autóbusz futóművekkel azonban a kislétföldi megyeszékhely üzeme az amerikai és a dél-koreai piacon is meg tudott jelenni. A korábbi időszak nyugati kapcsolatépítésének is köszönhető, hogy a Rába túlélte a szocialista világrendszer összeomlását.

A Magyar Vagon- és Gépgyár történetének kutatójaként javaslom, hogy Győr egyik legmeghatározóbb járműipari cégét vegyék fel az értéktárba. A „Rábának” elévülhetetlen érdemei vannak Győr iparváros jellegének létrejöttében. A 130 évvel ezelőtt alapított gyár a járműgyártás minden spektrumában kivette részét, a vasúti kocsikon és motorvonatokon kívül közúti járműveket is készítettek a győri munkások. S arról sem szabad elfeledkeznünk, hogy a második világháború alatti időszakban légi járműveket is összeszereltek a legendás gyárban. A generációkon átívelő termelési tapasztalatra építve tudott az Audi Hungaria Zrt. Győrben megtelepedni, s így továbbra is fenntartani Győr közúti járműgyártásban betöltött domináns szerepét.

Győr, 2026. május 11.

Áldozó István

osztályvezető főlevéltáros

MNL Győr-Moson-Sopron Vármegye Győri Levéltára